

Klimakrisen set fra Gentofte 2:5

-Bæredygtighed i børnehøjde og på boldbanen

Kursiv - speak

Fed: Maria Maarbjerg

Sort: Lasse Lyck eller Birgitta Wandborg

Blå kursiv: cleansound

Birgitta Wandborg: sidste år, der høstede vi solsikkerne, så tog vi dem med hjem, de tørrede, og så sorterede børnene dem og pillede dem i kerner, der så pænt har ligget på kontoret og tørret hele vinteren inden under reolen. Og så har vi plantet dem i vores urtepotter af avispapir. Så det her det er egen avl solsikker fra sidste år fra Slotsparken, 'Haver til Maver'.

Maria Maarbjerg: Hende du hørte her er Birgitta Wandborg. Hun er leder af børnehaven Børn og Miljø i Gentofte Kommune og koordinator i 'Haver til Maver'.

Mit navn er Maria Maarbjerg, og du lytter til andet afsnit af "Klimakrisen set fra Gentofte".

Klimakrisen er et globalt problem, der i høj grad både bliver skabt og løst lokalt. Derfor har vi lagt et forslag til en ny plan frem for klimaet i Gentofte. Den hedder 'Klimaplan 2050', og sætter retningen for, hvordan vi i Gentofte skal nå et mål om 90% reduktion af CO2-udledningen i 2030 og CO2-neutralitet allersenenest i 2050.

Gentofte Kommunes egne bygninger, gadebelysning og biler står for omkring 4% af den samlede CO2-udledning i Gentofte. Kommunen kan påvirke meget mere end det - ved at lægge fjernvarmerør, etablere affaldssortering osv. - men der er ingen tvivl om, at hvis vi skal i mål med den grønne omstilling, kræver det en stor indsats fra både borgere, foreninger og virksomheder. Vi skal allesammen være med til at gøre klimaansvarlighed til en ny normal derhjemme, på arbejdet og i fritiden.

Det her afsnit handler om, hvordan vi kan tage ansvar for klimaet med vores adfærd og kultur i de fællesskaber, vi er en del af. Ud over Birgitta Wandborg, skal vi også møde Lasse Lyck fra Danmarks Idrætsforbund og høre om, hvorfor både børnehaver og idrætsforeninger spiller en vigtig rolle i den grønne omstilling.

Lasse Lyck: Gør det socialt, gør det sjovt. Bæredygtighed skal ikke være en helt ny idrætsaktivitet. Det ligger som en del af den kerne, der er i mange foreninger.

Maria Maarbjerg: Ej hvor er de fine.

Birgitta: Ja.

Birgitta: Skal vi sidde på kontoret?

Maria Maarbjerg: Ja, lad os gøre det.

(Lyde af fodspor, kollega til Birgitta Wandborg siger 'god weekend')

Birgitta: Velkommen!

Maria Maarbjerg: Tusind tak fordi jeg måtte komme. Du må gerne starte med at præsentere dig selv.

Birgitta: Ja, jeg hedder Birgitta, jeg arbejder i børnehaven 'Børn og Miljø', og der startede jeg som pædagog i 84 og blev leder i 90.

Ung, frisk pædagog med masser af idéer om børn og natur, og der var ikke mange andre, der var interesserede i det. Så det tænkte jeg, det er vi interesserede i.

Maria Maarbjerg: For Birgitta og resten af holdet i Børn og Miljø er bæredygtighed en fuldstændig integreret del af børnehvelivet. De dyrker blandt andet en masse blomster og grøntsager med børnene, laver kompost, genbruger og reparerer - og bekæmper madspild til sidste krumme.

Birgitta Wandborg: Så fandt vi ud af, at det og bare have mindre tallerkner, det gjorde i sig selv, at vi mindskede madspildet, fordi portionerne var mindre, dvs. at resterne var mindre. Og de rester, der kommer fra tallerknerne, de kommer hjem til dem, der har høns. Og stokkene fra broccoli, hvis ikke, der er nogen, der vil bruge dem i en juicer eller fra blomkål, de kommer hjem til dem, der har kaniner.

Maria Maarbjerg: Da vi lavede den her aftale, så skrev du til mig, at du havde talt om bæredygtig dannelse siden 1984, hvad har forandret sig siden dengang?

Birgitta Wandborg: Der har forandret sig det, at der var ikke så mange andre end os, der egentlig var interesserede i affaldssortering. og nu er det ligesom mainstream, fordi vi skal alle tænke på miljøet, alle virksomheder med respekt for sig selv har nogle penge, de skal dele ud til det. Alle skal leve op til forskellige ting. Der er jo flere og flere, der er kommet med, og så hjælper de sociale medier selvfølgelig til at man kan se, at man har mange, der tænker det samme, som en selv.

Maria Maarbjerg: Et sted af de steder, hvor det bliver tydeligt, at klima for alvor er blevet mainstream, er i Danmarks Idrætsforbund, hvor Lasse Lyck arbejder. Jeg møder ham en solrig dag i Nordvest, hvor han netop har været sparringspartner for et hold antropologistuderende, der har studeret klimatiltag på golfbaner og i en fodboldklub.

(Lyde ankomst)

Maria Maarbjerg: Hej Lasse!

Lasse Lyck: Hej Maria!

Lasse Lyck: Jeg hedder Lasse Lyck. Jeg arbejder ved Danmarks Idrætsforbund. Jeg arbejder med bæredygtighed, og med klima og miljø og også med byudvikling. Jeg samarbejder både med kommuner og foreninger og vores 62 forbund om at skabe både bedre fysiske rammer og også mere bæredygtige rammer for idrætten og foreningslivet.

Maria Maarbjerg: Lasse, man går jo til badminton og ikke til klima. Hvorfor skal idrætslivet overhovedet spille en rolle i den grønne omstilling?

Lasse Lyck: Jeg tror overordnet set fordi, vi ikke kan lade være. Foreninger består jo af lokale mennesker. Mennesker som også stemmer, mennesker som også er private på den måde, at de sorterer skrald og bekymrer sig om klimaet. Så det vi både hører fra medlemmer, foreninger og fra vores forbund er, at der er en stor interesse på området.

Det er måske ikke det man går til, som du selv siger. Man går til fodbold eller man går til badminton, men der er jo stor interesse i at vores liv også flyder sammen. Så overordnet set har vi i foreningslivet både et kæmpe ansvar, det mener vi i Danmarks Idrætsforbund, som talerør for 9000 foreninger, men vi har også et kæmpe potentiale. Lokale foreninger er jo forankret rundt omkring. De har bygninger, de har medlemmer- altså som sagt to millioner medlemmer. Så kan vi være talerør, kan vi sætte nogle ting i gang, helt konkret prøve nogle ting af lokalt ude i badmintonklubben eller fodboldklubben, så har vi altså nogle kæmpe muligheder for faktisk at folk tager det med hjem. Og så har vi altså også nogle udfordringer. I England er der oversvømmelser på nogle af fodboldbanerne, så hvis vi skal gøre det sådan helt praktisk, så er klimaet bare noget,

der spiller ind, og det kommer til at ændret vores idræt, hvad enten vi vil det eller ej. Og derfor giver det så meget mening at vi også deltager i det her arbejde med det vi nu kan.

Maria Maarbjerg: Hvad kan man gøre konkret som forening?

Lasse Lyck: Jamen jeg tror, det første er at sætte en dagsorden. Prøv at italesætte hvad er det for nogle udfordringer og potentialer man synes er interessant. Jeg tror nogen steder ikke altid, det lige er bestyrelsen, der skal løse det her. Der er nogle forældre, måske nogle unge medlemmer eller trænere, som interesserer sig for klima og miljø, som måske gerne vil lave et lille udvalg eller bare være den ansvarlige i klubben. Så sæt det på dagsordenen først og byd ind. Byd folk ind og sig, vi vil gerne høre jeres holdninger, vi vil gerne høre jeres konkrete aktiviteter- hvad kan vi gøre? Og så gør det socialt og gør det sjovt. Bæredygtighed skal ikke være en helt ny idrætsaktivitet. Det ligger som en del af den kerne, der er i mange foreninger.

Maria Maarbjerg: Danmarks Idrætsforbund har kortlagt idrættens klimaaftryk, og undersøgelsen viser, at selvom klimaaftrykket fra idræt ikke er kæmpestort, er der stadig nogle områder, hvor det giver god mening at gøre noget:

Idrættens bygninger sætter det største aftryk med ca. 80% af den samlede udledning.

Transport til og fra træning og til stævner det næststørste. Derudover er der aftrykket fra mad, fra tøj og udstyr.

Lasse Lyck: Så altså sådan helt konkrete ting, vi kan gøre, så er der i hvert fald bygninger. Altså undersøg alt efter om det er kommunale bygninger eller, om man har sine egne bygninger - kan vi energirenovere? Er der nogle steder, vi kan lave nogle tekniske løsninger? Og så er der adfærd. Altså den måde, vi bruger vores bygninger på. Det lyder måske kedeligt, men er der fx nogle løsninger på at tage et kortere bad. Vi vil gerne have at folk bader og bruger tredje halvleg, så vi skal ikke lukke ned for vores aktiviteter. Men er der nogle steder i den måde vi bruger bygningerne på eller automatisk lysstyring eller andet. Vi skal bruge bygningerne allerbedst muligt. Afbook altid tider. Jo flere vi kan fylde i hallerne og bruge deres maksimale kapacitet desto færre skal vi bygge. For det er, når vi skal bygge nye faciliteter, at det bliver det rigtig CO2-tungt.

Maria Maarbjerg: Det kan godt blive lidt trangt på parkeringspladsen, når mange forældre kommer for at aflevere i bil på samme tid. Lasse foreslår, at foreningerne gør det til en værdi at lade børnene transportere sig selv til træning og lægger op til samkørsel til stævner.

Lasse Lyck: Samkørsel, samkørsel, samkørsel. Prøv at bruge så få biler, som overhovedet muligt, nogle steder kan det også være kollektiv trafik.

Og en sidste ting sådan overordnet er indkøb - der kan være rigtig mange ting i det. Men overordnet set er det jo meget mad, vi køber mange steder. Måske kunne vi bruge lidt mindre kød. Det kan være en svær snak at have, men det kan også være en spændende snak. Her har vi faktisk en mulighed for at få en snak om, hvad det er, vi spiser, hvor råvarerne kommer fra, og hvad er kvaliteten?

En anden ting er selvfølgelig alle de her t-shirts, fodbolde, springmadrasser og alt muligt andet, vi køber. Der begynder at være et marked for nogle meget mere bæredygtige materialer.

Genbrugspolyester indtil videre er den bedste løsning i forhold til tøj i hvert fald, i forhold til CO2-aftryk og i forhold til miljø, så prøv at spørg dem I køber ved. 'Vi vil gerne have noget, der er mere bæredygtigt'. Og så må I prøve at tage en snak om at nogle gange må prisen måske være lidt mere, men prøv at efterspørg det, så tror jeg også, der vil være flere muligheder for jer.

Og en sidste ting er selvfølgelig genanvendelse. Så måske også prøv at arranger, at alt det tøj, der bliver købt og brugt - kan I samle det ind i jeres forening? Måske skal det smides ud, så må I

donere det til Røde Kors. Det kan også være I kan skabe et forum, et online forum eller helt fysisk, hvor I faktisk laver en byttebørs med tøjet, eller at I sikrer, at spilledragter kan udlånes i klubben - det her med et købe et nyt sæt tøj hvert eneste år, det tror jeg de fleste forældre kender, som jeg selv. Gymnastiktøj og lignende strander inden i et skab, hvor de vokser hurtigt fra det. Det kunne vi gøre meget bedre.

Maria Maarbjerg: Bæredygtig dannelse er et af de centrale fokusområder i Klimaplan 2050, og noget af det, dét kommer til at betyde er større bæredygtighed i foreningslivet og idrætsfaciliteterne i Gentofte.

Et andet sted, hvor bæredygtig dannelse er højt på dagsordenen, er på børne- og skoleområdet. Her er et af målene i klimaplanen at børn og unge i Gentofte Kommune skal opleve en sammenhængende grøn tråd fra vuggestue til ungdomsliv.

Birgitta fra Haver til Maver forklarer, hvorfor det giver mening at arbejde med bæredygtig dannelse i en børnehave.

Birgitta Wandborg: det er faktisk den eneste vej frem, hvis vi skal have en fremtid på den her klode. Det er, at vi som borgere tager ansvar selv, vi kan ikke bare tænke i, at det er der nok nogen, der klarer for os. Børnene skal mærke, at det giver mening, og børn elsker noget, der giver mening. De elsker at hjælpe, de elsker at ordne, og de elsker, at der ikke er noget, der går til spilde. Så derfor.

Maria Maarbjerg: Den grønne tråd er allerede stærk i dag i Haver til Maver, hvor Gentofte-børn fra vuggestuealderen til udskoling får jord under neglene, når de dyrker deres egne grøntsager og passer planterne fra spire til spisetid.

Maria Maarbjerg: Hvad for en forskel gør det?

Birgitta Wandborg: Det gør lige præcis den forskel, at når vi kan mærke, at vi gør noget godt, når vi er gode kammerater, når vi er gode ved naturen, når vi ser noget, der sker, og når vi er nede i haverne, så er vores grundtense, at vi kan ikke gøre noget forkert. Men vi kan se så tydeligvis, hvad det er, vi gør, når vi arbejder sammen: Vi ordner jorden, vi putter frø i, vi vander, vi høster, og vi tager vores høst med hjem til børnehaven, og maden bliver produceret i køkkenet af børnene. Det giver utroligt meget mening, det giver mening for forældrene, politikerne bliver helt fuldstændigt glade og varme, faktisk, om hjertet, over at se, at børnene har nogle andre muligheder end de havde, da de var børn, og kan faktisk se en rigtig god mening med det.

Maria Maarbjerg: Og hvad siger børnene til det?

Birgitta Wandborg: Børnene er vilde med det. Det der er rigtigt sjovt, er, at forældrene, de ved heller ikke særligt meget om det. Hvad er det, vi får med hjem? Er det en læggekartoffel eller en spisekartoffel? Jeg siger: Det var engang en spise-kartoffel, nu har den spiret, så er det en læggekartoffel og det kan blive en mor-kartoffel til rigtig mange kartofler, som I kan spise på jeres eget bord derhjemme.

Maria Maarbjerg: Når vi begynder at tænke klima ind i det vi gør, følger der ofte andre gevinster med. Penge sparet på et mindre energiforbrug eller brugt sportstøj for eksempel. Eller mere frisk luft og motion til børn, der cykler - og måske lidt mere tid til forældrene.

Lasse Lyck:....Ikke sådan at al håndbold skal rykkes ud på græsplæner eller strande hele året rundt, men jo mere vi egentlig bruger udendørs idræt desto lavere CO2-aftryk har vi også. Under Corona så vi at håndbold og floorball rykkede udenfor. Lige pludselig åbnede hallerne op og nye fik øje på de her idrætter. Det samme kan vi sagtens tænke i en bæredygtighedsvej. Kan vi rykke nogle ting uden for, der egentlig skaber synlighed for vores aktiviteter og vores fællesskaber.

Maria Maarbjerg: Vi mærker allerede klimaforandringerne i Gentofte. Særligt i de varme måneder, hvor risikoen for skybrud er størst. Det kan du høre mere om i næste afsnit, hvor Arne Kristensen fra vandselskabet Novafos og Liselotte Ludvigsen fra Gentofte Kommune gør os klogere på, hvorfor vand fra oven er den mest aktuelle klimarisiko i Gentofte.

Arne Kristensen: Fliser og andet, som er blevet mere og mere brugt, så vandet faktisk ikke kan komme ned, hvor det nu falder. Derfor skal der større og større mængder ned i kloakkerne, og de bliver mere og mere belastede.

Liselotte Ludvigsen: Det er i virkeligheden lidt grotesk, at der er nogle områder, som er ved at gå til fordi de bliver tørlagte, når vi har en masse regnvand, vi rigtig gerne vil håndtere.

Maria Maarbjerg: Du har lyttet til andet afsnit af "Klimakrisen set fra Gentofte" en podcast om Gentofte Kommunes klimaindsats. Podcasten er blevet til med hjælp fra LYDPOL, musikken var komponeret af Lil Lacy og Jim Molyneaux,

Mit navn er Maria Maarbjerg.